

Vår saksbehandlerEmanuela Rokke; Jack Grimsrud, Håkon Sandven Jentoft
tlf. 99498028Kommunal- og distriktsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
digitaliseringsstrategi@kdd.dep.no**Vår dato**
2023-11-28**Vår ref.**

Standard Norges innspill til ny nasjonal digitaliseringsstrategi

Standard Norge anbefaler at standarder og standardisering legges til grunn for en nasjonal digitaliseringsstrategi. Standarder skaper tillit, åpenhet og adgang til plattformer for data- og informasjonsutveksling.

Standardisering innen digitalisering er internasjonal. Standard Norges medlemskap i CEN og ISO sikrer innflytelse og medvirkning på utvikling av internasjonale standarder.

Det er viktig at utvikling av standarder blir gitt som føringer for statlige etater og virksomheter i de oppgaver som tildeles som følge av regjeringens nasjonale digitaliseringsstrategi.

Den nye nasjonale digitaliseringsstrategien må sikre at det er nødvendige ressurser for å delta i det internasjonale standardiseringsarbeidet.

Innledning

Standard Norge viser til invitasjon på regjeringen.no om å gi innspill til ny nasjonal digitaliseringsstrategi.

To av de store hovedsatsingene i EU og Norge frem mot 2030 er å utnytte og styrke den digitale utvikling og det grønne skiftet. De to satsingene henger sammen og det grønne skiftet er avhengig av å ta i bruk nye digitale løsninger for å nå de målene som er satt. Standarder bidrar til å fremme åpne løsninger som sikrer at ulike systemer enkelt kommuniserer og som gir adgang for ulike leverandører til et felles europeisk marked. Det grønne skifte og en sirkulær økonomi krever at informasjon enkelt gjøres tilgjengelig mellom ulike aktører i en verdiskrets. Standarder sikrer gjennomsiktighet og mulighet for å etterse systemer og informasjon.

Standarder og standardisering kan være med å utvikle fremtidens digitale samfunn på temaer som data som ressurs, interoperabilitet, sikkerhet, kompetanseutvikling og nye teknologier. Standarder skaper tillit, åpenhet og adgang til plattformer for data og informasjonsutveksling. Det er viktig å bygge en infrastruktur som kan sikre norske innbyggere, bedrifter og offentlige myndigheter adgang til og nytte av det digitale samfunn. Vi viser her til **Meld. St. 22 Data som ressurs** «Data må gjøres tilgjengelige på en måte som gjør det mulig å realisere verdien av dem. For at dette skal skje, må data være søkbare, ha god kvalitet, de må kunne brukes og kobles til andre datasett på en trygg måte. Av dette følger det at data skal være komplette og oppdaterte, de skal være beskrevet med gode metadata, og de skal kunne leses maskinelt. Relevante internasjonale og nasjonale standarder, vokabularer og referanser til andre datasett bør følges.»

Kompleksiteten i nye teknologier, herunder utvikling av kunstig intelligens (KI), tilsier et behov for en styrket infrastruktur. Standarder og standardisering er nødvendig for å etablere en solid grunnmur basert på best praksis, på tvers av sektorer og land. Standardiseringsarbeid i norske speilkomiteer ivaretar norske interesser og forpliktelser i internasjonal standardisering. Standarder utvikles i åpne og konsensusbaserte prosesser og er tilgjengelige for brukerne.

Digitalisering og standardisering innen sentrale samfunnssektorer

Standard Norge trekker under fram hvorfor standardiseringen er et viktig verktøy og et fundament for digitalisering innenfor noen samfunnssektorer.

Vår saksbehandlerEmanuela Rokke; Jack Grimsrud, Håkon Sandven Jentoft
tlf. 99498028**Forbrukere, produkter, tjenester og betalingsløsninger**

I 2020 la EU-kommisjonen frem en ny forbrukeragenda som fastsetter de viktigste forbrukerpolitiske prioriteringene i EU fremover. Eksempel på et mål i denne forbrukeragendaen er at kun sikre produkter skal være tilgjengelige i det europeiske markedet. For å fastsette sikkerhetsnivået på leveransene og kontrollere at leveransene er og produseres i samsvar med EUs direktiv-krav, brukes standarder. Felles standarder for bl.a. informasjonsflyt, sporbarhet, dokumentasjon av bærekraft (f.eks. innhold av gjenvunnet materiale i produkter) er avgjørende for å utvikle sporbarhet og dokumentering. Digitalt produktpass vil være det sentrale virkemiddelet for å nå målet om bærekraftig produksjon og muliggjøre overgangen til sirkulær økonomi.

Utvikling av en delingsøkonomi bidrar til en mer optimal bruk av produkter og tjenester og gjennom dette reduserer bruk av ressurser. Delingsøkonomi er avhengig av trygge og pålitelige transaksjoner mellom brukerne og vil ofte bygge på digitale plattformer for kommunikasjon mellom aktører. E-handel og elektroniske forretningsprosesser vil være avhengig av utvikling av en rekke europeiske standarder for elektronisk fakturering og for elektronisk gjennomføring av offentlige anskaffelsesprosesser.

Bank- og finansielle tjenester er og vil fremover bli gitt som digitale tjenester. Både forbrukere og næringsliv vil bli berørt. Standarder ligger til grunn for å videreutvikle tjenestene. Dette gjelder også for finansnæringsens viktige rolle i et grønt industriløft, der klimavennlige investeringer står sentralt. Standardisering innen bank og finansielle tjenester foregår i CEN og ISO, men også i andre standardiseringsorganisasjoner.

På alle fire områdene vil standardisering foregå internasjonalt, og det er viktig at Standard Norge får ressurser til å aktivt legge til rette for at norske komitemedlemmer er med på å utforme gode standarder.

Helse

EU kommisjonen arbeider med EHDS-forordningen (European Health Data Space). Målet med EHDS er å fremme sikker tilgang til og utveksling av helsedata på tvers av landegrensler. Når forordningen trer i kraft, forventes harmoniserte standarder innenfor E-helse å spille en viktig rolle for å sikre etterlevelse av forordningen.

Nasjonal E-helsestrategi som ble lansert av Direktoratet for E-helse i januar 2023, skal «bidra til en bærekraftig og innovativ helse- og omsorgssektor og som leverer sammenhengende tjenester av god kvalitet». Standard Norge og Direktoratet for E-helse arbeider sammen for å fremme standarder som viktig virkemiddel for å realisere den nasjonale E-helsestrategien. Gjennom Standard Norges komite for E-helse deltar norske interessenter i det internasjonale arbeidet med å utvikle standarder som bidrar til effektiv og sikker interoperabilitet og informasjonsoverføring i helse- og omsorgssektoren. Standardene sørger også for at pasienter og brukeres personvern blir godt tatt vare på.

Helsenæringen, herunder helseinformatikk, er av regjeringen valgt som neste nasjonale eksportsatsing. For at norsk helsenæring skal kunne konkurrere internasjonalt er det en forutsetning at sektoren er kjent med internasjonale standarder og at næringen er med på å påvirke utformingen av standardene slik at norske interesser ivaretas.

Utviklingen innenfor KI (Kunstig intelligens) går raskt og KI er allerede tatt i bruk innenfor flere områder i norsk helsesektor. EU-forordningen AI Act som er under utarbeidelse, er et juridisk rammeverk som skal regulere KI slik at fundamentale menneskelige rettigheter beskyttes. Gjennom harmonisering opp mot

Vår saksbehandlerEmanuela Rokke; Jack Grimsrud, Håkon Sandven Jentoft
tlf. 99498028

forordningen vil standarder bidra til implementering av AI Act. Det er derfor viktig at norske interessenter er med og bidrar i arbeidet med standarder innenfor KI og helse.

Regjeringens strategi for digitalisering må ivareta behovet for at helsepersonell og pasienter som brukere av de digitale løsningene deltar i arbeidet med standardisering. Vi viser til naboland i Norden for hvordan både myndigheter og helsepersonell i større grad enn i Norge bruker standardisering som verktøy for å digitalisere helsesektoren.

Transport, logistikk og mobilitet

Utvikling og vedlikehold av et trygt, effektivt og bærekraftig transportsystem i Europa er avgjørende for innbyggerne, økonomien og miljøet. Utslippene må kuttes med 50% innen 2030. Det finnes flere programmer og initiativer rettet mot utfordringene som bransjen vil stå ovenfor. Digitale løsninger basert på underliggende standarder er nødvendige for å videreutvikle nye transportløsninger.

ITS omhandler også temaer som trafiksikkerhet og trafikkstyring, digitalisering av trafikkregler, reisepanlegging, roboter på fortauene, ISTS (maritimt ITS). Noen sentrale ITS-emner er: Elektronisk avgiftsinnkreving, Kollektivtransport, Trafiksikkerhet, Cooperative ITS, Mobilitetsintegrasjon.

GIS omhandler Digitale kart, Digitale veier og Navigasjon (ITS+GIS). Geografiske tjenester er viktige for infrastrukturen vår. Standardene er nødvendige for å laste opp data og inngår i den europeiske infrastrukturen, som ivaretas gjennom INSPIRE-direktivet i EU.

Det foregår store prosjekter på internasjonalt og europeisk nivå, der pilotering innenfor ITS (Intelligent Transport Systems) og GIS (Geographic Informasjon system) går hånd i hånd med standardisering. Arbeidet og utviklingen som gjøres i disse prosjektene støtter målene i Ny nasjonal transportplan frem til 2033 og baserer seg på standarder som plattform for utvikling. Standard Norge deltar i dette arbeidet.

Eksempelene over viser hvordan internasjonal standardisering er grunnlaget for utvikling av digitalisering på en rekke områder innen logistikk og transport. Standard Norge arbeider sammen med Statens vegvesen og andre statlige etater. Nasjonal digitaliseringsstrategi må legge til rette for å videreføre standardiseringsarbeid innen transport, logistikk og mobilitet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Standardisering er et godt virkemiddel for å understøtte samhandling mellom digitale verktøy. Ved å strukturere og klassifisere informasjon gjennom standardisering, vil digitale verktøy med større presisjon gi sikrere kommunikasjon. Dette er påpekt av flere aktører i forbindelse med utvikling av beredskap for ulike krisesituasjoner, blant annet under Samfunnssikkerhetskonferansen 2023.

Smarte byer har som mål å bidra med krav, rammeverk, veiledning og støtteteknikker og verktøy for byer og territorier. Smarte byer omhandler også alle mobilitets- og transportinteressenter for å planlegge, utvikle, drive, vedlikeholde og administrere bærekraftige mobilitets - og transportsystemer og -tjenester med en langsiktig visjon. Standardisering er essensielt for å sikre nødvendig og korrekt dataflyt mellom de ulike nodene i smarte byer.

Universell utforming, økt inkludering og læring

Universell utforming (UU) av digitale læremidler bidrar til å sikre tilgjengelighet for alle og lette tilpassingen av læringssituasjonen til for eksempel elever med nedsatt funksjonsevne og språklige og kulturelle utfordringer. Læringsteknologi, interoperabilitet og gjenbrukbarhet for læringsobjekter og hjelpemidler er

Vår saksbehandlerEmanuela Rokke; Jack Grimsrud, Håkon Sandven Jentoft
tlf. 99498028

viktige elementer. Standarder vil sikre felles plattform for utvikling av hjelpemidlene og for digital inkludering. Dette er i tråd med Kunnskapsdepartementets nye strategi som inkluderer digitalisering og standardisering.

Bygg, anlegg og eiendomssektoren (BAE)

Bygg-, anlegg- og eiendomssektoren (BAE) har et stort potensial for å ta i bruk digitale løsninger. Digitalisering i BAE-sektoren kan forbedre effektivitet, bærekraft og kvalitet i prosjekter og det kan ha positive økonomiske og miljømessige konsekvenser. For å ta i bruk digitale løsninger og for å utvikle en bærekraftig og sirkulær sektor, må eksisterende standarder revideres og nye standarder utvikles. Den norske BAE-sektoren har kompetanse for å utvikle gode standarder som kan støtte opp om statlig regelverk, dokumentere hvordan sektoren kan etterleve regelverket og effektivisere sektoren. Gode standarder vil sikre norske aktørers markedsadgang i Norge og i Europa.

Ett eksempel på digitale løsninger i BAE-sektoren er utvikling av Bygnings Informasjons Modellering (BIM). BIM er en digital representasjon av et byggeprosjekt som integrerer geometrisk informasjon, komponentinformasjon og tidsplanlegging. BIM gir prosjektteamet muligheten til å samarbeide bedre, forbedre planleggingen og overvåke prosjektets fremgang. Digitaliseringsstrategien må legge til rette for og styrke bruk av BIM og internasjonale BIM-standarder i BAE-sektoren og norsk deltakelse i internasjonalt standardiseringsarbeid innen BIM.

Energi og petroleum

Den norske petroleumsindustrien er langt fremme i digitaliseringen. Operatørene har over de siste tiårene utviklet og tatt i bruk ulike digitale verktøy for sikker og effektiv bygging og styring av installasjonene på norsk sektor. Bruken av informasjonselementer i 3D-modellene har gitt en effektiv styring gjennom hele levetiden til feltene, og har gitt et effektivt og forutsigbart program for vedlikehold og modifikasjon. Dette har blant annet blitt muliggjort gjennom bruk av internasjonale og nasjonale (NORSOK) standarder.

Over de siste årene har Standard Norge arbeidet med å gjøre porteføljen av standarder brukt på norsk sokkel tilgjengelig i et digitalt format. Dette vil gjøre at kravene vil kunne innpasses i selskapene sine verktøy og brukes på en langt mer effektiv måte enn det gjøres i dag. På sikt vil dette føre til en videre effektivisering av bransjen og gi kostnadsreduksjoner i de ulike fasene av en installasjons levetid.

Digitalisering er også et viktig element i energieffektivisering hvor det er utviklet en rekke standarder innenfor temaer som Smart hus løsninger, energiberegninger for bygninger og energiledelse.

Regjeringens digitaliseringsstrategi må legge til rette for og støtte videre utvikling av standarder som virkemiddel i digitalisering av norsk energi- og petroleumssektor.

Digitalisering på tvers av sektorer

Digitalt Produktpass (DPP), Blockchain, Kunstig intelligens, interoperabilitet, personvern, biometrisk ansiktsgjenkjenning er noen områder som vil kreve et statlig rammeverk i en digital fremtid. Cyberrisiko øker i takt med digitaliseringen, og nye teknologier som kunstig intelligens vil være med på å løse noen av våre globale utfordringer, både innen helse, miljø og bærekraft. For norske virksomheter, da spesielt SMB'er, er det viktig å ha tilgang på de riktige og viktigste standardene for å styrke cybersikkerheten. Standardisering støtter opp under og gir rammer for utvikling av disse områdene.

Europeiske standarder er viktige bidragsytere til EUs digitale indre marked, og bidrar til et inkluderende digitalt samfunn. CEN er engasjert i flere tekniske sektorer, som Smart Grids, Cyber-sikkerhet, IKT-

Vår saksbehandlerEmanuela Rokke; Jack Grimsrud, Håkon Sandven Jentoft
tlf. 99498028

ferdigheter, Advanced Manufacturing og Distributed Ledger Technologies. I denne sammenhengen samarbeider CEN med ISO for å utvikle standarder som kan brukes over hele verden. Standard Norge og eksperter fra norske komiteer, deltar i det internasjonale arbeidet.

Norsk strategi for digitalisering må koordineres med europeisk og globalt strategiarbeid

Gjennomgående i dette høringsinnspillet er at standarder for en stor del utvikles europeisk av CEN eller globalt av ISO. Det er viktig at regjeringen i sin nasjonale strategi legger til rette for at nasjonale løsninger på alle nivåer, både overordnede og detaljerte, harmoniserer med europeiske og internasjonale overenskomster. På begge nivåer, men kanskje særlig på det detaljerte, er det viktig at regjeringen peker på og henviser til standarder som er utviklet av, eller er under utvikling av, CEN, CENELEC og ETSI på europeisk nivå og ISO, IEC og ITU på internasjonalt nivå.

Om Standard Norge og de internasjonale standardiseringsorganisasjonene

Standard Norges mandat som nasjonal standardiseringsorganisasjon er hjemlet i Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1025/2012 om europeisk standardisering, som er iverksatt i norsk rett.

Standard Norge er Norges medlem i den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO og den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN. I tillegg følger Standard Norge EUs arbeid med standardisering tett. EU bruker i økende grad standarder til å konkretisere generelle forordninger. I februar 2022 ga Europakommisjonen ut sin standardiseringsstrategi. Denne suppleres med et årlig arbeidsprogram for standardisering.

Standard Norge har ansvar for standardiseringsoppgaver innenfor de fleste områder. Standarder er et nødvendig og viktig verktøy for å ivareta god sikkerhet i kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner. Standarder spesifiserer krav og retningslinjer til prosesser og tjenester innenfor de fleste områder og er et viktig virkemiddel til hjelp med å utvikle systemer for samhandling, forebygging og håndtering av større ulykker og hendelser. Standard Norge ivaretar en nøytral og troverdig prosess og videre vedlikehold av standarder etter utgivelse.

Standard Norge utdyper gjerne vårt innspill i et eget møte med departementet.

Vennlig hilsen

Åse Lunde
Direktør, energi, bærekraft og teknologi